

(/)

🏠 (/)

> 15-1600 årene, renæssancen (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Svenskekrigene 1657-60

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/svenskekrigene>)

Svenskekrigene 1657-60

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 6258

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/svenskekrigene-1657-60>) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/svenskekrigene-1657-60>) **in** (<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/svenskekrigene-1657-60&title=>)

Lars Christensen

Svenskekrigene 1657-60. Danmark på kanten af udslettelse

Kristeligt Dagblads Forlag 2018. 624 sider.

Illustreret. 350 kr.

Af Christian Kaaber

Europas historie rummer talrige eksempler på statsdannelser, der er opstået, blevet til mægtige riger - og siden forsvundet igen, oftest splittet op og delt mellem naboerne. Nærliggende eksempler omfatter den litauiske statsdannelse (1253-1795) og ikke mindst Preussen (1230-1945/47), som begge er beskrevet sammen med adskillige tilsvarende, men geografisk fjernere eksempler i den britiske historiker Norman Davies' perspektivrige bog *Vanished Kingdoms* fra 2011. Og i 1658 var det lige op over, at Danmark, eller rettere sagt Danmark-Norge, kunne være kommet med i rækken. Aldrig nogen sinde har det danske rige været tættere på undergangen end det år.

Svenskekrigene er den gængse betegnelse for de to tæt på hinanden følgende og aldeles katastrofale krige, der begyndte med den dansk-norske krigserklæring til Sverige 1. juni 1657, sattes på pause med den ødelæggende fredsslutning i Roskilde 26. februar 1658, blev genoptaget af Sverige i august samme år og endte med den internationalt orkestrerede fredsslutning i København 27. maj 1660. Krigen lemlæstede det historiske Danmark, hvis østlige tredjedel med undtagelse af Bornholm tilfaldt Sverige. I forhold til det enorme antal hyldemeter, der er skrevet om 1800-tallets slesvigske krige, ikke mindst det traumatiserende nederlag i 1864, er det påfaldende, hvor lidt danske historikere har beskæftiget sig med de to skelsættende krige fra 1657 til 1660, der kan betegnes som alle senere dansk-norske og danske katastrofers moder. Det forgangne 350-år op til 2010 markeredes i Sverige med en række bøger om den i svensk sammenhæng skelsættende grænsedragning i Øresund, mens den danske dækning blev mildest talt beskeden. Østfyn udgjorde i den forbindelse en markant undtagelse, med udstillinger og lødige bogudgivelser, herunder flere bygget op om slaget ved Nyborg 14. november med den knusende dansk-allierede sejr over den svenske besættelseshær på Fyn. Historikeren Lars Christensen stod for "En lykkelig sejrvinging" - *Svenskerne på Østfyn*, og det er stoffet herfra, han nu har bredt ud til en velfortalt og solidt underbygget bog på mere end 600 sider.

Fremstillingen følger flere parallelle spor: Det politiske og det militære, men i lige så høj grad det civile. Krigene blev en nærmest apokalyptisk oplevelse for store dele af Jylland, hvor hærgen og plyndringer fra såvel svenskere som de allierede styrker, der efterhånden fortrængte svenskerne sydfra, fulgtes af pestepidemier, som efterlod store dele af det sydvestlige Jylland i en tilstand, der kun kan beskrives som "dødens triumf". Lars Christensen er ferm til at kæde den store historie sammen med den lille, den personlige. Han har gennemført kilderne grundigt, og bogen vrimler med stemmer og beskrivelser, som enten sjældent eller aldrig har været hørt før, og da slet ikke i sammenhæng med den store skildring af Danmark-Norges fatale krige mod Karl X Gustavs svenske stormagt. Fortællingens tyngdepunkt ligger selvsagt i selve Danmark, hvor Fyn, Nordsjælland og det sydlige Jylland blev krigenes centrale teater, men krigenes forløb og virkning i de dele af det vidtstrakte dansk-norske rige, der blev mindre berørt af de centrale hændelser, er også kommet med. Det fortjener ros.

Uforbeholden ros skal der også lyde for forfatterens evner som fortæller. Lars Christensen formår at bygge fremstillingen op, så vejrlig og de beskrevne personers konkrete oplevelse af begivenhederne træder levende frem, uden at der gives køb på den faglige troværdighed og troskaben over for kildernes rækkevidde. Den politiske og militære forhistorie til den, i bagklogskabens ubærlige lys, vidløse danske krigserklæring i 1657, leveres ganske kort, og krigenes konsekvenser i forhold til udmanøvrering af adelen som landets selvskrevne ledende kaste til fordel for kongelig enevælde kun

berøres perifert. Sagen her er krigene, som de udspillede sig, og som de oplevedes af samtidens mennesker, deltagere, iagttagere og ofre. Her er gode, detaljerede beskrivelser af de kendte højdepunkter: Stormen på Frederiksodde (senere Fredericia) i oktober 1657, den altafgørende og dumdristige svenske overgang over de tilfrosne danske bælder i januar 1658, de ydmygende forhandlinger i Høje Taastrup frem mod panikfreden i Roskilde, den svenske landgang i Korsør august 1658 og den efterfølgende belejring af København og Kronborg, hvor sidstnævnte faldt efter kort tid, mens københavnerne bed fra sig, mens de af fuld kraft styrkede byens befæstning. Det blodige søslag i oktober 1658 nord for Hven mellem den hollandske undsætningsflåde og den svenske skildres i al sin dramatiske gru, og datidens oplevelse af slaget, der reelt afgjorde krigen, belyses i en fin beskrivelse af modtagelsen af de forskudte hollandske skibe i det indesluttede København, støttet af gribende vidnesbyrd fra københavnske præster og kirkegårdsjournalernes lavmælte talkolonners oplysninger om massebegravelser af hollandske søfolk.

Forfatteren kommer omkring i det besatte og erobrede Danmark og sætter de forskellige modstandsinitiativer i sammenhæng: "Gøngehøvdingen" Svend Poulsens blodige raids mod svenske troppeafdelinger i Sydsjælland, en række Malmø-borgeres blodigt forliste planer om at befri den store sundby fra det nye regimente og den succesfulde befrielse af Bornholm, udført af bevæbnede, koldblodige borgere. Højdepunktet med den fejlslagne svenske storm på København natten til 11. februar 1659 lyser som altid op i fortællingen, ligesom forfatteren er på sin gamle hjemmebane i beskrivelsen af generobringen af Fyn og det sejrrige, men yderst dramatiske slag ved Nyborg i november samme år. Mellem disse militære begivenheder kastes der lys over den katastrofe, land og befolkning oplevede med udsugning, svenske troppeudskrivninger, plyndringer og al mulig anden elendighed, som det tog generationer at rette op på, da krigen med de europæiske stormagters diplomatiske indgriben blev bragt til afslutning i foråret 1660.

Med sin bog har Lars Christensen leveret en fremragende og medrivende skildring af Svenskekrigene. Den kan med fordel suppleres med Sebastian Olden-Jørgensens lille billigbog med stort set samme titel, der er udkommet samtidig med denne og har sin styrke i de store perspektiver på tiden før og efter, der i mindre grad præger Lars Christensens bog. (Læs anmeldelsen her (/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/svenskekrigene)). Den giver til gengæld et yderst mangfoldigt billede af den totale krig, som den foldede sig ud i væsentlige dele af Danmark for godt 350 år siden og fylder et stort hul ud i den brede historiefortælling om, hvordan det nuværende Danmark blev til.

[Historie-online.dk, den 23. januar 2019]

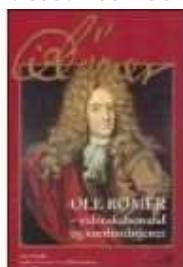
← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/svenskekrigene>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

**FARSTRUP OG AXELSONS
DAGBØGER**

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/farstrup-og-axelsons-dagboeger>)

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/ole-roemer-videnskabsmand-og-samfundstjener>)
(/article/items/view/843/33)